

Sosiaaliturvan uudistamisen ja kannustavuuden lisäämisen mahdollisuudet tavoitteen saavuttamiseksi.

Miten saadaan 100 000 lisätyöllistä seuraavan vaalikauden aikana siten, että julkinen talous vahvistuu 2 miljardilla vaalikauden loppuun mennessä

On tunnistettava, että esitetyt tavoitteet ovat kovia ja niillä voi olla negatiivisia vaikutuksia kasvuun ja hyvinvointiin, mikäli valitsemme liian rajuja toimia. Mikäli toivotaan valmistelua etuusleikkauksista, niitä voidaan tuottaa, mutta on muistettava, että niillä on monenlaisia vaikutuksia esimerkiksi hyvinvointiin liittyen. Osittain etuusleikkauksia voi kompensoida myös toimeentulotuki, jolloin kannustinvaikutus ei välttämättä toteudu.

Työllisyystavoitteena 100 000 työllisen lisäys olisi noin 2-3 prosenttiyksikön paraneminen työllisyysasteeseen. TE toimistossa oli maaliskuussa 2023 noin 254 000 työtöntä, joiden joukossa on hankalimmin työllistettäviä pitkäaikaistyöttömiä. Työlliset eivät voi tulla siis pelkästään työttömistä, vaan esimerkiksi **työurien pidentämisen** kautta alusta, lopusta ja keskeltä. Lisätyöllisiä voitaisiin ajatella saatavan myös **maahanmuuton** kautta.

Sosiaaliturvaa tulee kehittää sekä hallituksen omilla hankkeilla, että jatkamalla sosiaaliturvakomitean työtä. **Sosiaaliturvakomitea** keskusteleekin pitkän aikavälin skenaarioista ja tarpeista, eikä sen parlamentarisesti käymistä keskusteluista valmistu neuvottelijoiden toivomia lyhyen aikavälin uudistuksia. Sosiaaliturvakomitea esitteli välimietinnössään 31 ehdotusta, joita tulevat hallitukset voivat ottaa ohjelmiinsa hallituksen hankkeiksi. Pyydetystä näkökulmasta relevantteja ehdotuksia käydään läpi alla ja oheisilla muistioilla. Lisäksi olemme tunnistaneet eräitä muita hankkeita.

Suomi poikkeaa sosiaaliturvan osalta erityisesti **palveluiden ja etuuksien yhteensovittamisessa** kansainvälisistä verrokeista. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen tarjoavat mahdollisuuksia parantaa yhteensovittamista. Pelkillä etuuksilla työhön kannustaminen vaatisi merkittäviä etuusmenojen leikkauksia ja voisi aiheuttaa osaltaan myös syrjäytymiskehitystä.

Sosiaaliturvakomitea on tunnistanut **työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien uudistamisen** (kuntoutus, sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke) kolmikantaisesti kehittämisehdotukseksi. Olennaista on pystyä palauttamaan ihmisiä työelämään sitomalla palveluita ja etuuksia paremmin yhteen ja käymään keskusteluja työelämässä jäljellä olevan työkyvyn paremmasta hyödyntämisestä. Parhaimmillaan ehdotuksen toteuttaminen jatkaisi työuria ja vastaisi esimerkiksi mielenterveyden ongelmien tuomaan haasteeseen. Samoin parlamentarisesti valmisteltua **kuntoutuksen uudistamista** on syytä jatkaa.

Kansainvälisesti vertaillen erityisen poikkeuksellinen etuus on kestoaltaan rajaton ja työhistoriaa vaatimaton **työmarkkinatuki**. Sosiaaliturvakomitea on esittänyt, että tätä etuutta tarkasteltaisiin kokonaisuutena ja pohdittaisiin mitä siltä tulevaisuudessa halutaan ja onko kyseessä työttömyysetuus. Työttömyysturvan osalta edelliseltä hallitukselta jäi poliittisista syistä antamatta **työsäoloehdon euroistamista** koskeva esitys, josta on viimeistelyä vaativa hallituksen esitys olemassa. **Lomakorvausten jaksotusta** on pohdittu myös esimerkiksi VM arvioissa. Esityksillä on sekä työllisyysvaikutuksia että säästövaikutuksia. Työttömyysturvaa koskevat esitykset valmistellaan kolmikantaisesti.

Lapsiperheköyhyyden vähentämisen näkökulmasta olennaista on työssäkäynnin vahvistaminen. Kansainvälisesti vertaillen vahvasti sukupuolittunut lastenhoidon tuki on poikkeuksellinen elementti. Sosiaaliturvakomitea on esittänyt **lastenhoidon tuen uudistamista**. Samalla voitaisiin arvioida kotihoidon tuen tarpeellisuutta tai sen keston lyhentäminen. Lyhentäminen tai lakkauttaminen vähentäisi etuusmenoja, mutta lisäisi työttömyysturvan ja varhaiskasvatuksen menoja.

Sosiaaliturvakomitea esitti myös **perusturvaetuuksien yhtenäistämistä**. Kannustavuuden näkökulmasta aloittaen tarkasteluun kannattaisi ottaa lapsikorotusten poistaminen työttömyysturvasta. Sillä olisi etuusmenoja leikkaava vaikutus, mutta toisaalta jonkinlainen lisäävä vaikutus toimeentulotukimenoon. Kokonaisuus parantaisi työnteon kannustimia, mutta toimeentulotukivaikutus voi osittain kumota niitä.

VN TEAS nuorten sosiaaliturvan kehittämisestä on käynnissä vuoteen 2024. Nuorten sosiaaliturvan tulisi kannustaa ensisijaisesti opiskeluun, jotta työurat pitenisivät.